

dr hab. Aldona Wiktorska-Świecka
Uniwersytet Wrocławski
Katedra Studiów Europejskich
Wydział Nauk Społecznych
e-mail: aldona.wiktorska-swiecka@uwr.edu.pl

Wrocław, 30 maja 2016

OPINIA

na temat osiągnięcia naukowego, dorobku naukowo-badawczego, dydaktyczno-popularyzatorskiego, organizacyjnego i międzynarodowego dr Marty Makuch, w związku z Jej postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie *nauki społeczne*, dyscyplinie *nauki o polityce*

1. Formalne i prawne podstawy wykonania recenzji

Formalną przesłanką napisania niniejszej opinii jest pismo Dyrektora Instytutu Politologii, dr hab. Roberta Alberskiego, prof. nadzw. UW r z dnia 21 marca 2016 roku informujące o powołaniu mnie przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów do komisji habilitacyjnej dr Marty Makuch w roli recenzenta. Podstawą prawną dla prowadzonego postępowania habilitacyjnego dr Marty Makuch jest art. 18 a, ust. 7 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm. w Dz. U. z 2005 roku, nr 164, poz. 1365 oraz Dz. U. z 2011 r., nr 84, poz. 455). Zgodnie z przepisami do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczący wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną. Osiągnięcie może stanowić dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części, albo jednotematyczny cykl publikacji. Wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie *nauki społeczne*, dyscyplinie *nauki o polityce* dr Marty Makuch wraz z autoreferatem nt. dorobku i osiągnięć w pracy naukowo-badawczej wskazuje, że podstawą oceny osiągnięć naukowych i wkładu w dyscyplinę *nauki o polityce*

jest zbiór publikacji powiązanych tematycznie „Społeczne skutki przeobrażeń rynku pracy w Polsce na przełomie XX i XXI wieku”. Zgodnie z zapisem ustawowym, zaproponowane przez Habilitantkę zbiór opracowań jest głównym przedmiotem oceny we wnioskowanej sprawie.

Do sporządzenia niniejszej opinii otrzymałam komplet dokumentacji dotyczącej aktywności naukowej dr Marty Makuch, a w szczególności: (1) autoreferat, (2) wykaz opublikowanych prac naukowych wraz z informacjami o osiągnięciach dydaktycznych oraz działalności popularyzującej naukę, (3) kopię dyplomu doktorskiego, (4) kserokopie publikacji stanowiących zbiór publikacji powiązanych tematycznie, (5) kopie pozostałych prac naukowych (nie wchodzących w skład wskazanego we wniosku osiągnięcia naukowego).

Na podstawie przedstawionej dokumentacji stwierdzam, że dr Marta Makuch spełnia formalne kryteria wymagane od kandydatów/kandydatek na stopień doktora habilitowanego. W 2006 roku obroniła rozprawę doktorską pt. „Polityczny wymiar inflacji i bezrobocia w Polsce po 1989 roku” w Instytucie Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, uzyskując stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie *nauk o polityce*.

2. Ocena dzieła opublikowanego w całości, wskazanego jako osiągnięcie naukowe

Dr Marta Makuch jako zasadniczą część swojego dorobku naukowego stanowiącego osiągnięcie naukowe w dyscyplinie *nauki o polityce* prezentuje zbiór publikacji powiązanych tematycznie „Społeczne skutki przeobrażeń rynku pracy w Polsce na przełomie XX i XXI wieku”. Przedstawiony cykl, na który składają się 24 wskazane przez Habilitantkę opracowania, podejmuje ważną i aktualną w naukach społecznych problematykę dotyczącą rynku pracy w kontekście przemian na przełomie wieków. W jego skład wchodzi 22 teksty naukowe publikowane w formie artykułów naukowych i rozdziałów w monografiach: 22 w języku polskim, 1 w języku angielskim i 1 w języku polskim oraz angielskim. Zasadniczo opracowania publikowane były w czasopismach wiodących na rynku polskim w zakresie polityki społecznej lub monografiach publikowanych w renomowanych polskich wydawnictwach.

Tok rozumowania przedstawionego do zaopiniowania cyklu odpowiada postawionym przez Habilitantkę tezom zakładającym, że (1) rynek pracy w Polsce cechuje się znaczną segmentacją, a mobilność między segmentami jest mocno ograniczona przez uwarunkowania instytucjonalno-prawne, (2) rynek pracy i polityka rynku pracy w Polsce na przełomie XX i XXI wieku zdeterminowana została przez integrację z instytucjami europejskimi oraz

globalny kryzys ekonomiczny, a także (3) kapitał ludzki jest i będzie w przyszłości głównym zasobem decydującym o przewadze konkurencyjnych gospodarek.

Na wysoką ocenę zasługuje naukowy charakter opracowań i poprawność przyjętego postępowania metodologicznego. Habilitantka przeprowadziła obszerną analizę literatury przedmiotu, zidentyfikowała lukę poznawczą, przygotowała właściwe postępowanie badawcze wraz ze zidentyfikowaniem celu badawczego i sformułowaniem pytań badawczych, rozwinęła narzędzia badawcze i zastosowała odpowiednie metody analizy pozyskanych danych. Układ cyklu jest logiczny, a tok prowadzonego w nim rozumowania odpowiada opisowi poszczególnych konstruktów teoretycznych i opisujących je zmiennych, które następnie są analizowane w pogłębiony sposób w poszczególnych 3 częściach cyklu: (1) płeć i wiek jako czynniki defaworyzacji na rynku pracy, (2) zmiany na rynku pracy i w polityce rynku pracy – Polska w Unii Europejskiej, (3) kapitał ludzki w kontekście idei *flexicurity* i rozwoju społeczno-gospodarczego.

W zakresie analizy przeprowadzonej w części 1 cyklu za istotne należy uznać poddanie analizie kwestii równości dostępu do rynku pracy i występowania kategorii społecznych defaworyzowanych na rynku pracy. Efektem działalności naukowej Habilitantki w tym obszarze jest poszerzenie dorobku diagnostycznego w dziedzinie Polityki społecznej o analizę problemów właściwych rynkom pracy oraz sytuacji zawodowej, szczególnie w kontekście płci (kobiet) i wieku (młodzież i osoby starsze).

Część 2 cyklu podejmuje analizę przemian zachodzących na rynku pracy w Polsce pod wpływem integracji z instytucjami unijnymi. Na powyższy temat napisano już wiele wolumenów, jednak dr Marta Makuch podjęła się trudnego zadania dokonania relatywnie wyczerpującej syntezy dotyczącej pojmowania związków polityki społecznej oraz przekształceń rynku pracy w kontekście integracji europejskiej oraz drugiej analizowanej zmiennej – globalnego kryzysu ekonomicznego.

Część 3 dotycząca kapitału ludzkiego w kontekście idei *flexicurity* i rozwoju społeczno-gospodarczego jest swoistym podsumowaniem aktualnej debaty naukowej w tym zakresie, i jednocześnie rozwija nowe wątki tym samym tworząc podstawy pod kolejne zamierzenia badawcze. Dodatkowo wnosi twórczy wkład w poszerzanie wiedzy w zakresie znaczenia kapitału ludzkiego na współczesnym rynku pracy.

Cały cykl stanowi spójną i zwartą konstrukcję, której układ można skomentować w następujący sposób: pierwsza część to ogólny rys definicyjno-metodologiczny zagadnień związanych z rynkiem pracy w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem społecznego wymiaru problematyki dotyczącej wybranych kategorii grup. Ogólny rys zostaje zawężony w kolejnym

kroku i analiza koncentruje się tu na wymiarze instytucjonalnym, uwzględniającym przeobrażenia na rynku pracy pod wpływem transformacji związanej z unizacją polityk publicznych. Zagadnienie to zostaje ostatecznie zawężone do szczegółowej analizy w kontekście realizacji unijnej idei *flexicurity* w obrębie kategorii kapitału ludzkiego.

Habilitantka w poszczególnych opracowaniach składających się na omawiany cykl odnosi się do dorobku naukowego w zakresie polityki społecznej w obszarze rynku pracy i w swoim osiągnięciu udało się Jej w moim odczuciu uporządkować i przedstawić logiczną syntezę dużej ilości rozproszonej wiedzy na temat analizowanego zagadnienia. Schemat pisarski dr Marty Makuch opiera się na przywoływaniu literatury przedmiotu wraz z wysuwaniem autorskich wniosków i własnych interpretacji oraz podsumowań poruszanych problemów. Budzi to szacunek, a rzetelny sposób omówienia poruszanych zagadnień wskazuje na solidną pracę Habilitantki w dogłębnym zapoznaniu się z wybraną problematyką. Przyjęte przez Habilitantkę postępowanie metodologiczne, zastosowane metody badawcze (m. in. porównawcza, historyczna, analiza instytucjonalno-prawna) oraz właściwy sposób prowadzenia dyskusji naukowej dotyczącej wyników badań w odniesieniu do ram teoretycznych dowodzą, że dr Marta Makuch jest dojrzałą badaczką zjawisk społecznych. Posiada kompetencje i doświadczenie, które pozwoli Jej na kształcenie młodych kadr do prowadzenia badań naukowych, a także na projektowanie i prowadzenie grantów naukowych.

Podsumowując wkład głównego osiągnięcia naukowego dr Marty Makuch w dyscyplinę *nauki o polityce*, jest on w mojej ocenie znaczny i istotny poprzez:

- uporządkowanie definicji, koncepcji i rozstrzygnięć pojęciowych dotyczących rynku pracy,
- wkład w naukowy dyskurs w zakresie znaczenia pracy we współczesnych społeczeństwach poprzez powiązanie kategorii „posiadania” pracy z jej jakością, a także podkreślenie społecznych konsekwencji zjawisk i procesów towarzyszących przeobrażeniom rynku pracy w Polsce,
- usystematyzowanie perspektyw i koncepcji rynku pracy w kontekście przeobrażeń społecznych, ekonomicznych i instytucjonalnych,
- przedstawienie autorskich wniosków i interpretacji wynikających z analizy poszczególnych obszarów tematycznych związanych z rynkiem pracy w Polsce.

3. Ocena aktywności naukowej Habilitantki pod kątem wymagań stawianych osobom ubiegającym się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

Dr Marta Makuch od uzyskania stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce w 2006 opublikowała jako autorka lub współautorka 42 publikacje w monografiach i czasopismach. Świadczy to o pracowitości, efektywności i systematyczności Habilitantki. Duża część dorobku dr Marty Makuch opublikowana została w rozpoznawalnych w dyscyplinie czasopismach naukowych („Wrocławskie Studia Politologiczne”, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”). Habilitantka publikowała także w wydawnictwach naukowych uczelni wyższych (Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydawnictwo Uniwersytet Zielonogórski, Wyższa Szkoła Handlowa) czy w renomowanych wydawnictwach prywatnych (Wydawnictwo Adam Marszałek, ATUT Wroclawska Oficyna Wydawnicza).

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Habilitantka w swoich publikacjach skupia się na następujących obszarach badawczych: (1) instytucjonalny wymiar polityki społecznej, (2) zarządzanie instytucjami polityki społecznej, (3) problemy społeczne państw w obliczu współczesnych wyzwań, (4) samorząd jako instytucja wdrażająca politykę społeczną, (5) rynek pracy.

W każdym z wymienionych nurtów Habilitantka w sposób dojrzały metodycznie zarówno konceptualizuje konstrukty teoretyczne poprzez rozpoznanie ewolucji problematyki, przedstawienie stanu wiedzy na ich temat, rozpoznanie modeli, koncepcji, kryteriów oceny, a także przedstawienie aspektów metodycznych danego zjawiska. Na uwagę zasługują publikacje z zakresu kapitału ludzkiego oraz regionu jako przestrzeni wdrażania polityk publicznych w zakresie rozwoju społecznego. Równie wartościowe i wnoszące wiele aspektów poznawczych są publikacje Habilitantki z obszaru polityki rodzinnej i edukacyjnej. Pewien niedosyt pozostawia jednak fakt, że wartościowe opracowania Habilitantki mają szansę na upowszechnienie wyłącznie na rodzimym rynku naukowym. Warto poszerzyć dorobek w zakresie publikacji anglojęzycznych, aby w przyszłości wzmocnić obecność dociekań naukowych Habilitantki w szerszym zakresie, czy to publikowanych w rozpoznawalnych wydawnictwach międzynarodowych, czy też dzięki udziałowi w konferencjach zagranicznych. Dodatkowo do tej pory bogaty ilościowo dorobek dr Marty Makuch nie ma przełożenia na liczbę cytowań i indeks *h*.

Niezależnie od powyższego przegląd przedstawionych do oceny publikacji dr Marty Makuch udowadnia, że posiada ona kompetencje dotyczące konceptualizacji i operacjonalizacji istotnych zagadnień społecznych. Umiejętnie dostrzega współzależności między opisywanymi zjawiskami i potrafi dokonywać trafnych interpretacji. Poziom merytoryczny i językowy przesłanych do oceny prac oceniam jako wysoki. Całość dorobku dr Marty Makuch po uzyskaniu stopnia doktora spełnia według mnie wymagania ustawowe w postępowaniu habilitacyjnym.

Za niesatysfakcjonującą w pełni można uznać aktywność Habilitantki w aplikowaniu o granty badawcze, chociaż docenić należy trud, jaki podjęła, ubiegając się o środki na badania naukowe z funduszy Narodowego Centrum Nauki. Na tym etapie jednak działania te okazały się nieskuteczne, co nie powinno zniechęcać Jej do kontynuowania starań w tym zakresie. Ów deficyt Habilitantka nadrobiła - w moim odczuciu – angażując się w różnych rolach w realizację projektów o charakterze naukowym i popularno-naukowym (np. jako autorka ekspertyzy: „Analiza zagrożeń społecznych dla Dolnego Śląska: wykorzystanie sondaży społecznych w różnych obszarach życia do prognozowania zagrożeń społecznych w regionie” w ramach projektu „Analizy, badania i prognozy na rzecz Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego”).

Dodatkowo przez ostatnią dekadę Pani Doktor uczestniczyła w realizacji uczelnianych projektów badawczych (badania statutowe). Pozytywnie oceniam Jej dorobek popularyzujący naukę. Uczestniczyła w 4 programach europejskich oraz innych programach międzynarodowych realizowanych we współpracy z instytucjami publicznymi. Prezentowała wyniki swoich badań głównie na konferencjach krajowych (13 konferencji). Należy mieć nadzieję, że umiejętności te w przyszłości dr Marta Makuch będzie pogłębiać, m.in. prezentując wyniki prowadzonych badań na konferencjach międzynarodowych za granicą, uczestnicząc w międzynarodowych sieciach badawczych, współorganizując ścieżki tematyczne odpowiadające dorobkowi na konferencjach międzynarodowych, zasiadać w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism, a także bardziej aktywnie udzielać się w międzynarodowych i krajowych towarzystwach naukowych. Jej udział w wyjeździe studyjnym w ramach stypendium „Problems of Labour Market In Poland and Lithuania In the Era of Global Economic Crisis” jest właściwym działaniem w postulowanym kierunku.

Wysoko oceniam osiągnięcia dydaktyczne i popularyzatorskie Habilitantki. Są one związane z Jej zaangażowaniem Dolnośląski Festiwal Nauki, konkurs wiedzy o Unii Europejskiej, czy prowadzenie wykładu dla uczniów gimnazjum.

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora, Habilitantka angażowała się w działalność organizacyjną uczelni macierzystej jako organizatorka 10 wydarzeń o charakterze naukowym i/lub popularyzatorskim (konferencje, seminaria), jak i Pełnomocnik do spraw praktyk studenckich w Instytucie Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, co należy docenić. Za działalność organizacyjną i dydaktyczną otrzymała nagrodę Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego w 2012 roku.

4. Ocena końcowa

Biorąc pod uwagę: (a) pozytywną ocenę osiągnięcia naukowego pt. „Społeczne skutki przeobrażeń rynku pracy w Polsce na przełomie XX i XXI wieku” i znaczący wkład jaki wnosi ono w dyscyplinę *nauki o polityce*, (b) pozytywną ocenę aktywności naukowej Habilitantki, w tym dorobku naukowo-badawczego, dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego, organizacyjnego, spełniającego wymagania ustawowe, **rekomenduję nadanie dr Marcie Makuch stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce.**

